

PRŮVODCE PODNIKÁNÍM V RÁMCI EU

Pro potřeby sítě Enterprise Europe Network tuto brožuru zpracovali:

Mgr. Soňa Vojáčková

Mgr. et Mgr. Eva Florianová

Mgr. et Mgr. Michaela Semelová, LL.M.

Mgr. Markéta Slavičínská, BA

Tato publikace vznikla jako součást aktivit projektu Enterprise Europe Network podporovaného Evropskou komisí a Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR.

Obsah brožury má pouze informační charakter a nenahrazuje kvalifikované právní poradenství. Vydavatel ani zpracovatel nenesou žádnou odpovědnost za případné škody, které by mohly vzniknout při aplikaci v ní uváděných informací a doporučení v praxi.

Zaslání brožury v elektronické verzi si lze vyžádat na adrese: eenbrno@rhkbrno.cz

Brožuru připravili:

Regionální hospodářská komora Brno

Enterprise Europe Network

Výstaviště 1

648 04 Brno

Tel: 532 194 927

e-mail: eenbrno@rhkbrno.cz

www.rhkbrno.cz

a

Advokátní kancelář Tschöpl & Partner

Mgr. Soňa Vojáčková, advokátní koncipient AK Tschöpl & Partner, vedoucí autorského kolektivu

Dále na brožuru spolupracovali:

Mgr. et Mgr. Eva Florianová, advokátka AK Tschöpl & Partner

Mgr. et Mgr. Michaela Semelová, LL.M., advokátka AK Tschöpl & Partner

Mgr. Markéta Slavičínská, BA, advokátka AK Tschöpl & Partner

Prezentace Advokátní kanceláře:

Advokátní kancelář Tschöpl & Partner působí již čtrnáct let na českém trhu, se sídlem v Praze a s pobočkami v Brně, Zlíně a Vídní. Kromě komplexního poradenství v oblasti občanského a obchodního práva se advokátní kancelář specializuje na právo obchodních společností, právo pracovní, odpovědnostní a v neposlední řadě mezinárodní právo soukromé.

Díky jazykové vybavenosti advokátů, advokátních koncipientů i ostatních zaměstnanců, zaměřené především na německý a anglický jazyk, se advokátní kancelář věnuje též přednáškové činnosti v ČR i v zahraničí a poskytuje svým klientům kvalitní právní služby i v těchto jazycích.

Obsah

Síť Enterprise Europe Network.....	4
Evropský výměnný program pro podnikatele - Erasmus	5
Market Access Database	7
„YourEurope“ – podnikatelský portál „Vaše Evropa“	8
A) Průvodce pro (začínající) podnikatele:.....	9
1. Obchodní korporace, OSVČ – formy podnikání	9
2. Podnikání B 2 B:.....	15
3. Podnikání B 2 C.....	23
B) Průvodce pro podnikání v rámci EU	26
1. Obecný rámec smluv uzavíraných v rámci EU.....	26
2. Podnikání on-line v rámci EU	28
3. Ochrana spotřebitele v rámci EU (obchod s koncovým zákazníkem)	29
4. Rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy	32
5. Rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy	34
6. Příslušnost soudů ve sporech se zahraničním prvkem	36
Zdroje	39

Síť Enterprise Europe Network

V roce 2008 zahájila činnost nová evropská síť Enterprise Europe Network, navazující na aktivity sítě Euro Info Center (EIC) a Inovačních Transferových Center (IRC). Je jedním z nástrojů, jimiž Evropská unie podporuje rozvoj podnikání, zvyšování konkurenceschopnosti a zavádění inovací.

Síť nabízí především malým a středním podnikům řadu služeb, mezi které patří například pomoc při vyhledání zahraničních partnerů pro výrobní, obchodní či technologickou spolupráci, informace o možnostech a podmínkách podnikání v rámci jednotného evropského trhu i jednotlivých zemích, finanční poradenství zaměřené na přístup k finančním zdrojům EU a jejich efektivní čerpání, konzultace a semináře k problematice podnikání v EU nebo zpětnou vazbu pro Evropskou komisi.

Tato síť zahrnuje na 600 hostitelských organizací ve více než 50 zemích světa, které vytváří celoplošné pokrytí komplexním a profesionálním servisem. Vzájemné propojení všech partnerů sítě umožňuje uplatnění konceptu „no wrong door“, kdy prostřednictvím kteréhokoli partnera obdrží firma potřebnou informaci nebo budou nasměrovány přímo na nejvhodnějšího poskytovatele služeb.

Aktivity české části Enterprise Europe Network jsou realizovány konsorciem partnerů, jejichž regionální rozložení a kompetenční zaměření zaručuje dostupnost služeb sítě pro podnikatele kdekoli v celé ČR. Jedním z těchto partnerů je i Regionální hospodářská komora Brno, která připravila tuto brožuru.

Aktuální informaci o síti a poskytovaných službách naleznete na webových stránkách:

<http://een.rhkbrno.cz/>

<http://www.enterprise-europe-network.cz>

<http://een.ec.europa.eu/>

Evropský výměnný program pro podnikatele - Erasmus

Přemýšlíte, že rozjedete podnikání, nebo jste podnikat nedávno začali?

Nebo už úspěšně podnikáte a rádi byste své aktivity rozšířili na nové trhy či poznali nové nápady?

Pak je program Erasmus pro mladé podnikatele právě pro Vás!

Erasmus pro mladé podnikatele je přeshraniční výměnný program, díky němuž mají začínající podnikatelé možnost nabýt nových zkušeností v rámci pobytu od zkušených podnikatelů, kteří provozují menší podniky v jiných účastnických evropských zemích.

Ať už jste začínající nebo velmi zkušený podnikatel, program může Vašemu podnikání přinést výraznou přidanou hodnotu: k jeho výhodám se řadí výměna znalostí a zkušeností, možnosti získávání kontaktů po celé Evropě v rámci nových obchodních vztahů a zahraničních trhů.

Kdo se může zúčastnit? A Jaké získá výhody?

A/ Začínající podnikatelé, kteří jsou pevně odhodláni začít podnikat nebo v posledních třech letech začali podnikat.

Další podmínky účasti:

- Mít trvalý pobyt v jedné z účastnických zemí a konkrétní projekt nebo podnikatelský nápad, který je součástí podnikatelského záměru.
- Být motivováni a zavázáni spolupracovat v rámci pobytu se zkušeným podnikatelem z jiné země a přispívat k rozvoji jeho podniku a poskytnout své schopnosti a znalosti.

Výhody účasti pro začínající podnikatele:

- Až šestiměsíční pobyt u zkušeného podnikatele v jiné účastnické zemi, v rámci něhož získáte bezprostřední znalosti o zahájení podnikání v celé řadě oblastí jako například marketing/prodej, finanční účetnictví, vztahy se zákazníky, obchodní finance atd.
- Možnost zlepšit podnikatelský záměr, znalosti v konkrétním odvětví, technické, manažerské a jazykové dovednosti.
- Možnost spolupráce s jinými podnikateli a rozvoj přeshraniční obchodní spolupráce.
- Vytváření kontaktů a budování pevných vazeb, což může přispět ke vzájemným konzultacím, obchodním doporučením a kontaktování zahraničních obchodních partnerů.

- Vhled do různých kulturních a organizačních podmínek a způsobu fungování společností včetně proniknutí do podnikatelského prostředí v jiné účastnické zemi.
- **finanční podpora** na dopravu a diety během pobytu.

B/ Zkušení podnikatelé, kteří mají nebo vedou malý či střední podnik z jiné účastnické země

Další podmínky účasti:

- Mít trvalý pobyt v jedné z účastnických zemí a být majitel-vedoucí MSP nebo osoba přímo zapojená do podnikání na úrovni vedení MSP.
- Několik let provozování firmy, zájem sdílet znalosti a zkušenosti se začínajícím podnikatelem.

Výhody účasti pro zkušené podnikatele:

Pracovat s aktivním motivovaným podnikatelem, který Vašemu podniku může přispět svými novátorskými přístupy, novými specializovanými znalostmi a dovednostmi.

Působit jako školitel a zároveň se zdokonalit v jazykových znalostech.

Dozvědět se o zahraničních trzích, rozšířit příležitosti pro Váš podnik a zapojit se do přeshraničních aktivit a spolupracovat s podnikateli z jiných účastnických zemí.

Vytvářet kontakty a budovat zahraniční obchodní vazby.

Většina podnikatelů tuto zkušenost ocenila tak, že se rozhodli pozvat další začínající podnikatele!

Více na: <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

Market Access Database

„Klíč k úspěchu na světových trzích“

Portál nabízí informace o podmínkách přístupu na trh a dovozních podmínkách ve více než 100 zemích mimo Evropskou unii.

Tato databáze Evropské komise poskytuje základní informace pro exportéry mimo EU - např.:

- dovozní cla,
- požadované dokumenty pro import,
- obchodní statistiky,
- studie týkající se vstupu na zahraniční trhy,
- a uvádí překážky vývozu do jednotlivých zemí a průmyslových sektorů.

Představuje, co do rozsahu i aktuálnosti dat, unikátní informační kanál monitorující situaci na trzích třetích zemí.

Databáze slouží jako on-line zdroj, který evropským exportérům umožňuje zdarma získat informace důležité pro pronikání a expanzi na vnější trhy. Může též posloužit jako prostředek k ověření, zda Váš obchodní partner dodržuje mezinárodní obchodní závazky.

Market Access Database je jedním z nejdůležitějších nástrojů Evropské unie při realizaci strategie přístupu na zahraniční trhy (Market Access Strategy). Ta je pilířem obchodní politiky EU, jejímž cílem je omezení překážek stojících v cestě evropským vývozcům zboží a služeb.

Další podrobnosti naleznete na: <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>

„YourEurope“ – podnikatelský portál „Vaše Evropa“

On-line průvodce podnikáním v Evropě- nabízí informace o podnikání v tuzemsku i zahraničí

Komu je portál určen?

Portál má dvě sekce, jedna se věnuje občanům, druhá je pak zaměřena na podniky.

Na portále jsou přehledně zpracované informace týkající se takřka všech možných fází podnikání: od založení podniku přes nalezení partnerů pro mezinárodní spolupráci až po podnikové fúze.

Společnostem hledajícím obchodní příležitosti v jiné zemi EU může pomoci najít odpovědi například na následující otázky:

- Jak zaregistrovat podnik v jiné zemi?
- Kde platit DPH?
- Jak najmout cizí pracovníky?
- Kde najít financování?
- Jak ochránit duševní vlastnictví?
- Jak fungují veřejné zakázky?
- Jak předejít úpadku firmy, nebo zmírnit dopady?
- Jak ušetřit při převzetí podniku?
- Jaké jsou mezinárodní účetní standardy?
- Jaká je současná mezinárodní obchodní politika?

Co portál nabízí?

- Jednotné kontaktní místo pro všechny země EU,
- praktické informace o důležitých krocích společností v jednotlivých zemích,
- webové stránky s informacemi ve všech jazycích EU,
- snadný přístup k on-line formulářům,
- odkazy na místní organizace na podporu podnikání, od kterých lze získat rady a pomoc.

Obsah portálu YourEurope – Business poskytují společně Evropská komise a vnitrostátní orgány.

Více na: <http://europa.eu/youreurope/business/>

A) Průvodce pro (začínající) podnikatele

1. Obchodní korporace, OSVČ – formy podnikání

Jedním z prvních rozhodnutí, které musí každý začínající podnikatel učinit, je výběr formy podnikání. Je na každém podnikateli, aby si zvolil, zda bude podnikat pod hlavičkou obchodní společnosti, anebo

jako samostatná fyzická osoba. Pro správné rozhodnutí je třeba vždy pečlivě zvážit zejména následující:

- předmět podnikání
- finanční náročnost projektu
- počet osob, které se na podnikání budou podílet
- rozsah závazků, které na sebe podnikatel bude brát
- stanovisko k výběru formy podnikání potenciálních obchodních partnerů

Každá forma podnikání s sebou nese svá pozitiva i negativa, jinou finanční a administrativní náročnost a jiná specifika, čímž se budeme blíže zabývat v následující kapitole.

1.1. Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)

Postup pro založení živnosti je na rozdíl od založení obchodní společnosti poměrně jednoduchý. Nejprve je třeba se rozhodnout, jaký druh živnosti budete vykonávat. Na základě této skutečnosti poté zjistíte, zda je získání živnostenského oprávnění podmíněno nějakými odbornými znalostmi, konkrétním vzděláním či praxí. Pokud taková podmínka není, což je u běžných ohlašovacích živností pravidlem, stačí splnit všeobecné podmínky provozování živnosti (tj. plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti, a bezúhonnost), vyplnit jednotný registrační formulář a zaplatit správní poplatek ve výši 1.000,- Kč na živnostenském úřadě. Následně vám bude přibližně do jednoho týdne vystaven výpis z živnostenského rejstříku, kterým pak prokazujete své oprávnění podnikat. V případě, že budete chtít svoji volnou živnost rozšířit o další obor, stačí ho na živnostenském úřadu ohlásit a požádat o doplnění. Poplatek již žádný neplatíte.

K řádnému provozování živnosti je třeba se také registrovat u finančního úřadu k dani z příjmů fyzických osob, dále k platbě záloh na sociální pojištění a platbě záloh na zdravotní pojištění.

Konkrétní otázky ohledně zvláštních podmínek provozování živnosti, překážek provozování živnosti, odpovědného zástupce a popisu jednotlivých druhů živností jsou pak blíže upraveny v zákoně č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „živ. z.“).

Výhody a nevýhody podnikání jako OSVČ

První výhodou tohoto typu podnikání je minimální časová a finanční náročnost samotného zakládání podnikání. Pozitivum může pro někoho představovat též nižší administrativa při vedení účetnictví, stejně tak nejsou kladeny prakticky žádné formální požadavky na fungování podnikání. S ukončením podnikatelské činnosti jako OSVČ se poji také značně jednodušší postup oproti rušení obchodních společností.

Možnou výhodou (ale také nevýhodou) může být skutečnost, že OSVČ podniká vždy pouze pod svým jménem, nikoli svojí značkou, logem či jiným názvem (to může být pouze připojeno ke jménu a příjmení podnikatele). V případě poskytování služeb může být jméno výhodou, naopak pokud bude podnikatel chtít skrýt svoji osobní identitu a upřednostnit svůj výrobek, může mu tato forma podnikání činit problém.

Jasnou nevýhodou představuje neomezené ručení živnostníka za své závazky vyplývající z podnikání celým svým majetkem, popř. majetkem svého manžela/manželky. V případě komplikací tak můžete přijít i o svůj soukromý majetek. Riziko spojené s podnikáním jednoho z manželů lze snížit zúžením anebo oddělením společného jmění manželů formou notářského zápisu, což lze v řadě případů doporučit. Dále je třeba si uvědomit, že jako živnostník jste osoba samostatně podnikající, která nemá možnost podnikat s jinou osobou pod stejnou hlavičkou. OSVČ se může stát členem sdružení, které však nemá právní subjektivitu. V neposlední řadě je nutné zvážit, zda obchodní partner, se kterým máte zájem podnikat, je ochoten přistoupit na uzavření smlouvy nikoli s obchodní společností, nýbrž s OSVČ.

1.2. Obchodní společnosti

Český právní řád nabízí celkem sedm typů obchodních korporací, skrz které může podnikatel vykonávat svoji činnost. Jedná se o následující typy:

- veřejná obchodní společnost (v.o.s.)
- komanditní společnost (k.s.)
- společnost s ručením omezeným (s.r.o.)
- akciová společnost (a.s.)
- družstvo
- evropská soukromá společnost
- evropské hospodářské zájmové sdružení

Pro všechny typy obchodních společností je třeba sepsat zakládající dokument podepsaný všemi budoucími společníky a po splnění veškerých zákonem stanovených náležitostí podat návrh na zápis společnosti do veřejného rejstříku. Ostatní náležitosti se potom liší podle toho, k jaké formě podnikání se přikloníte. Níže se budeme věnovat

založení a vzniku dvou nejvíce používaných typů obchodních společností, kterými jsou veřejná obchodní společnost a společnost s ručením omezeným.

Založení a vznik v.o.s.:

Veřejná obchodní společnost je oblíbená zejména u začínajících podnikatelů, kteří chtějí podnikat pod společným názvem, ale nemají zájem o podnikání formou kapitálové společnosti.

Založení v.o.s. vyžaduje účast alespoň dvou osob, které budou za závazky ručit celým svým majetkem společně a nerozdílně. Společníkem nemusí být nutně fyzická osoba, může jím být i osoba právnická. Její práva a povinnosti ale plní pověřený zmocněnec, a tím může být právě jen osoba fyzická.

Stejně jako společnost s ručením omezeným, tak i v.o.s. se zakládá společenskou smlouvou, mezi jejíž obligatorní náležitosti patří firma obchodní společnosti, předmět podnikání a identifikace společníků uvedením jmen a příjmení, v případě právnické osoby názvu a sídla. Ve smlouvě se dále stanovuje například způsob rozdělení zisku, jak bude nakládáno s majetkem firmy, pokud dojde ke zrušení obchodní společnosti, způsob rozhodování ve věcech společnosti, zákaz konkurence, apod.. Společenská smlouva musí být opatřena úředně ověřenými podpisy budoucích společníků, není třeba notářský zápis.

K návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku je přitom třeba připojit:

- souhlas vlastníka s umístěním sídla společnosti
- prohlášení souhlasu společníka se zápisem do obchodního rejstříku a podpisový vzor
- výpis z živnostenského rejstříku (zákon tuto povinnost již nepředepisuje, z opatrnosti však doporučujeme dokládat)

Návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku je zpoplatněn částkou 6.000,- Kč. Po podání návrhu budete buď do tří pracovních dnů vyzváni k doplnění návrhu, pokud jste nesplnili veškeré náležitosti, anebo budete do pěti pracovních dnů rovnou zapsáni do obchodního rejstříku, čímž je proces vzniku vaší společnosti ukončen.

K dalším povinnostem právnické osoby, resp. jejich společníků, patří přihlásit se na finančním úřadu k dani z příjmu právnické osoby (popř. jako plátce DPH), vyřídit si přidělení datové schránky pro komunikaci s institucemi veřejného práva, popř. si na živnostenském úřadě zřídit provozovnu dle místa, kde je předmět podnikání skutečně vykonáván.

Výhody a nevýhody podnikání formou v.o.s.

V.o.s. představuje nejjednodušší variantu, jak podnikat ve více osobách pod společným názvem. Pro založení a vznik společnosti ani změny společenské smlouvy

není třeba notářský zápis, společnost nemusí skládat na zvláštní účet základní kapitál, vystupovat prostřednictvím orgánů společnosti, atd.. Veškeré otázky společnosti řeší její zakladatelé, resp. stávající společníci, dle pravidel stanovených ve společenské smlouvě. V.o.s. také není zatížena vedením tzv. podvojného účetnictví.

Nevýhodu představuje, stejně jako u OSVČ, neomezené ručení společníků za závazky vzniklé z podnikání celým svým majetkem, a to společně a nerozdílně. Proto je třeba zvážit, jaké závazky bude společnost svým jménem přijímat a do jaké míry je ochotna podstupovat riziko neomezeného ručení.

Založení a vznik s.r.o.:

Pro založení s.r.o. je třeba v první řadě sepsat společenskou smlouvu (v případě jediného společníka zakladatelskou listinu) formou notářského zápisu. Ve společenské smlouvě se přitom uvádí firma společnosti, předmět podnikání nebo činnosti společnosti, určení společníků a druhu a velikosti jejich podílů, výše základního kapitálu, počet jednatelů, dále také údaje o fungování společnosti, správci vkladu, rozdělení rozhodovacích pravomocí, atd.. Jelikož na základě společenské smlouvy (zakladatelské listiny) následně funguje společnost mnohdy po dlouhá léta, nepodceňovali bychom její přípravu a dobře bychom si promysleli, jak má do budoucna fungovat.

Kromě zakladatelského dokumentu je třeba k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku připojit následující:

- souhlas vlastníka s umístěním sídla společnosti
- prohlášení jednatele a podpisový vzor
- výpis z trestního rejstříku jednatele
- výpis z živnostenského rejstříku (zákon tuto povinnost již nepředepisuje, z opatrnosti však doporučujeme dokládat)
- prohlášení správce vkladu o složení základního kapitálu na zvláštní účet
- a další listiny dle toho, zda například zřídíte další orgány - zřídíte dozorčí radu, nebo zda jmenujete prokuristu atd.

Návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku je zpoplatněn rovněž částkou 6.000,- Kč. Postup pro vznik společnosti je přitom identický jako v případě v.o.s..

Povinnost přihlásit s.r.o. na finančním úřadu k dani z příjmu právnické osoby (popř. jako plátce DPH), vyřídít přidělení datové schránky pro komunikaci s institucemi veřejného práva, popř. si na živnostenském úřadě zřídit provozovnu dle místa, kde je předmět podnikání skutečně vykonáván, náleží v případě s.r.o. jednatelem.

Výhody a nevýhody podnikání formou s.r.o.

Společnost s ručením omezeným patří u nás i v zahraničí k jedné z nejčastěji používaných forem podnikání, což svědčí o jejich výrazných pozitivěch. Jedním z nich je omezená forma ručení. Ve společnosti s ručením omezeným společníci ručí za závazky společnosti pouze do výše, v jaké nesplnili vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku. Není tedy bezprostředně ohrožen osobní majetek podnikatele (pozor ale na situaci, kdy je současně jednatelem). Další výhodou je, že v očích ostatních subjektů na trhu dostane podnikání ve formě právnické osoby vyšší kredit – s.r.o. působí důvěryhodněji než samostatný obchodník. S účinností nového občanského zákoníku odpadla vyšší finanční náročnost založení s.r.o., neboť dle nové právní úpravy činí minimální výše vkladu 1,- Kč. Základní kapitál tak může být minimálně 1,- Kč namísto dosavadní částky minimálně 200.000,- Kč (v praxi se doporučuje složit kapitál alespoň v hodnotě 10.000,- Kč).

Nevýhodou představuje vyšší administrativa spojená s chodem společnosti (odlišný způsob přijímání rozhodnutí prostřednictvím valné hromady, změny společenské smlouvy je třeba provést formou notářského zápisu, atd.). K tomu je třeba vést v s.r.o. tzv. podvojně účetnictví, které je zpravidla vedeno zaměstnancem anebo externí firmou a představuje tak náklad navíc oproti OSVČ či v.o.s.. Složitější postup je také spojen s likvidací společnosti v případě jejího zrušení.

Změny pro obchodní společnosti již založené od 1. 1. 2014

Dne 1. 1. 2014 vešly v účinnost zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“) a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Přijetím těchto zákonů došlo k rozsáhlé rekodifikaci českého soukromého práva, jejímž hlavním cílem bylo přiblížit naše právo standardům soukromoprávních úprav v kontinentální Evropě a navázat na tradici středoevropského právního myšlení. Níže uvádíme ty změny z oblasti korporátního práva, které považujeme pro praxi za stěžejní:

- do 30. 06. 2014 bylo dle zákona zapotřebí upravit společenské smlouvy všech typů obchodních společností tak, aby byly v souladu s novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích. Sankcí za nesplnění této povinnosti je možnost zrušení společnosti soudem a nařízení její likvidace (§ 777 odst. 2 ZOK). Proto kdo se touto otázkou doposud nezabýval, doporučujeme přizpůsobit společenskou smlouvu nové právní úpravě co nejdříve.
- ZOK přináší zásadní změny v oblasti odměňování statutárního orgánu. Dle § 777 odst. 3 ZOK je třeba nové právní úpravě přizpůsobit znění smluv o výkonu funkce do 30.6.2014, v případě nepřizpůsobení smluv o výkonu funkce novým požadavkům stanoveným §§ 59 až 62 ZOK statutárnímu orgánu hrozí, že se uplatní fikce bezplatného výkonu funkce a že tedy statutární orgán ztratí nárok na svou odměnu.

- dle § 61 ZOK není možné uzavření pracovněprávního vztahu v rozsahu, který zasahuje do obchodního vedení společnosti (např. jednatel nemůže být zároveň zaměstnán jako finanční ředitel společnosti) – proto pokud ve vaší společnosti tato situace existuje, doporučujeme tuto právně ošetřit a dát do souladu s novou právní úpravou.
- další změny se týkají povinných údajů s.r.o. a a.s. uveřejněných na internetových stránkách - na těchto stránkách musí být obligatorně uveřejněny údaje, které je povinna společnost uvádět na obchodních listinách.
- v případě s.r.o. nabízí nová právní úprava možnost rozlišení podílů na základní a ty, se kterými jsou spojená další práva a povinnosti. Podíl společníka také může být nově představován kmenovým listem.

2. Podnikání B 2 B

Podnikání B 2 B (neboli podnikání mezi podnikateli) představuje prakticky neodmyslitelnou součást každodenního života podnikatele. Během své činnosti je každý podnikatel nucen uzavírat smlouvy, uplatňovat či hradit smluvní pokuty, řešit prodlení v dodávce zboží či s úhradou vystavených faktur, posuzovat nároky na náhradu škody či reklamace. V této kapitole si vás dovolíme upozornit na změny v závazkovém právu, provedeme vás procesem uzavírání smluv a upozorníme na možné komplikace, které vás mohou při podnikání potkat.

Hlavní změny v závazkovém právu v nové právní úpravě

Přijetím nových právních předpisů došlo přirozeně k řadě změn v oblasti závazkového práva, které není v možnostech této brožury zcela obsáhnout. Proto uvádíme níže ty změny, které považujeme za nejdůležitější:

- první zcela zásadní změnou v novém občanském zákoníku oproti stávajícímu právnímu stavu je sjednocení úpravy jednotlivých smluvních typů do jediného právního předpisu. Okamžikem účinnosti nové právní úpravy došlo k odstranění dosavadní dvojkolejnosti závazkového práva obchodního a neobchodního, která byla v mnohém směru zbytečně duplicitní. Nadto byla do občanského zákoníku zařazena právní úprava smluv dosud upravených mimo občanský či obchodní zákoník, typicky se jedná například o smlouvu cestovní.
- koncepce nové právní úpravy stojí na široké volnosti smluvních stran, které si mohou svá práva a povinnosti upravit dle svých představ odlišně od znění zákona. Je tak podpořena zásada autonomie vůle, výslovně vyjádřená v ustanovení § 1 odst. 2 o.z.. S tím také souvisí skutečnost, že nový občanský zákoník obsahuje nižší počet případů, kdy musí právní jednání splňovat přísné formální požadavky, což platí právě a především pro oblast závazkového práva, kde by měl být poskytnut co nejširší prostor pro uplatnění svobodné vůle stran (výjimku z tohoto pravidla představuje poměrně přísné pravidlo stanovené v § 441 o.z., dle kterého (...) *vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc*). Strany si tak mohou své závazky zakládat, měnit, zajišťovat či rušit dle svého uvážení bez ohledu na znění zákona. Nutno však podotknout, že kde i po rekodifikaci zákon vyžaduje obligatorně písemnou formu (např. ručitelské prohlášení, právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší, ujednání o novaci nebo o narovnání, byl-li i původní závazek zřízen v písemné formě, atd.), vymezuje povinné náležitosti určitého smluvního typu či se na závazek vztahují některá z kogentních ustanovení, musí být tyto i nadále dodržovány.
- s výše uvedenou změnou souvisí nově formulovaná zásada občanského zákoníku, výslovně uvedená v ustanovení § 574 o. z., tedy že *na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné*. Podstatou této zásady

je snaha o zachování platnosti právního jednání (smlouvy) ve všech případech, kdy je to možné, a omezení počtu případů, ve kterých může být existence nebo platnost právního jednání zpochybněna. Na uvedené pravidlo pak navazuje řada dalších ustanovení občanského zákoníku, zejména pak:

- *Považují-li strany smlouvu za uzavřenou, ač si ve skutečnosti neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat, hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu, lze-li, zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti. (§ 1726 o.z.)*
- *podnikatel, který uzavřel smlouvu při svém podnikání, nemá právo požadovat zrušení smlouvy podle § 1793 odst. 1, ani se nemůže dovolat neplatnosti smlouvy podle § 1796, nebo že*
- *skutečnost, že strana nebyla při uzavření smlouvy oprávněna nakládat s tím, co má být podle smlouvy plněno, sama o sobě neplatnost smlouvy nevyvolává (§ 1760 o.z.)*
- *důležité pro podnikatele je také nově zakotvené ustanovení § 1729 o.z., dle kterého dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod.*

Uvedené ustanovení může mnohdy pomoci těm subjektům, které již např. nakoupily materiál, zhotovily plány či jinak investovaly do budoucího kontraktu, který se nakonec nerealizoval.

- neméně důležité jsou i změny týkající se ochrany práv spotřebitelů, o nichž budeme blíže hovořit v kapitole 3.

Proces kontraktace:

Proces uzavírání smlouvy a jeho jednotlivé fáze jsou upraveny v ustanovení §§ 1731 - 1755 o.z.. Nová právní úprava celý proces kontraktace upravuje mnohem podrobněji než úprava předešlá. Jelikož máme za to, že řadě komplikací a sporů se smluvními partnery se lze vyhnout již pečlivě sepsanou smlouvou, věnujeme procesu kontraktace a náležitostem smluv následující podkapitoly.

Proces uzavírání smlouvy lze rozdělit na dvě základní fáze, a to nabídku a akceptaci nabídky.

1. Nabídka

Nabídka představuje jednostranné právní jednání, adresované jedné nebo více určitým osobám za účelem uzavření smlouvy. Nabídka přitom musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy, aby mohla být již bez připomínek druhou smluvní stranou přijata.

Nabídka je závazná po dobu uvedenou v nabídce, jinak po přiměřenou dobu vzhledem k povaze smlouvy a k rychlosti prostředků použitých k zaslání nabídky. Nabídku není možné odvolat:

- a) je-li v nabídce vyjádřena neodvolatelnost
- b) dohodnou-li se tak smluvní strany
- c) pokud její neodvolatelnost vyplývá z předchozího obchodního styku, anebo ze zvyklostí smluvních stran.

2. Akceptace nabídky

Pokud je nabídka přijata v nezměněné formě, popř. ve formě, která podstatně nemění podmínky nabídky, dochází k uzavření smlouvy okamžikem, kdy je doručeno přijetí nabídky jejím odesílateli. Pokud však projev vůle druhé strany obsahuje výhrady, dodatky, apod., z právního hlediska jde o novou nabídku, která musí být schválena první smluvní stranou. Mlčení ani nečinnost přitom nemohou být v žádném případě považovány za akceptaci nabídky.

Akceptace nabídky může být provedena písemně, ústně, ale též konkludentně, tj. tak, že se druhá strana zachová dle nabídky, např. poskytne-li anebo přijme-li plnění.

Vzhledem k poměrně formalistickému postupu soudů při řešení případných sporů ze smluv doporučujeme důležité smlouvy vždy uzavírat písemně a vždy si uschovat jejich originály.

Obsahové náležitosti smlouvy

Kromě obligatorních náležitostí každé smlouvy doporučujeme si ujednat co nejpřesněji podmínky plnění ze závazkového vztahu, aby nedocházelo ke vzájemnému nepochopení a dezinterpretaci smluvního ujednání. Především je třeba ujednat si místo plnění, způsob předání plnění, platební podmínky, okamžik splatnosti, okamžik převodu vlastnického práva, dále nároky plynoucí z vadného plnění, nárok na náhradu škody, postup reklamace, možnost výpovědi a odstoupení od smlouvy, případně také způsob řešení budoucích sporů a rozhodné právo.

Obchodní podmínky

Je zcela běžnou praxí, že část obsahu smlouvy je určena odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce anebo které jsou stranám známy.

V praxi si lze představit problém, kdy oba podnikatelé mají své obchodní podmínky a chtějí, aby se smluvní vztah řídil právě jejich zněním. Nová právní úprava řeší konflikt obchodních podmínek prostřednictvím tzv. doktríny knock-out, která je ustanovená v §1751 odst. 2 o.z.. Dle této koncepce je smlouva uzavřena s obsahem takovým, ve kterém si obchodní podmínky neodporují. Přesto se mohou objevit případy, kdy obchodní podmínky jedné smluvní strany upravují skutečnost, o které se obchodní

podmínky druhé smluvní strany nezmiňují. Pro předcházení případným nedorozuměním a nejistotě doporučujeme sporné otázky upravit přímo ve smlouvě, jejíž obsah má vždy přednost před obchodními podmínkami.

Pokud se dostanete do dlouhotrvajícího smluvního vztahu, lze předpokládat, že po určitém čase nastane potřeba smluvní vztah pozměnit. Nová právní úprava v ustanovení § 1752 o. z. přináší speciální úpravu jednostranné změny obchodních podmínek. Předmětné ustanovení upravuje situaci, kdy strana uzavírá v běžném obchodním styku smlouvy s větším počtem osob (tzv. adhezní smlouvy), zavazující se dlouhodobě k opětovným plněním stejného druhu, s odkazem na obchodní podmínky (typicky smlouvy uzavírané s bankami, pojišťovnami, apod.). Pokud chce tyto podmínky strana změnit, musí tato rozumná potřeba vyplývat z povahy závazku již při jednání o uzavření smlouvy. Teprve tehdy si strany mohou ujednat možnost změny obchodních podmínek v přiměřeném rozsahu. Nadto musí být předem ujednáno, jak se změna druhé straně oznámí s tím, že je založeno právo změny druhé strany, která může odmítnout a závazek vypovědět ve výpovědní době, dostatečné pro ni k obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele. Z těchto důvodů doporučujeme věnovat obchodním podmínkám dostatečnou pozornost, aby vás potom zbytečně neomezovaly v možnostech jejich následné změny.

Zajišťovací prostředky

Další náležitostí smlouvy, běžně používanou pro garanci, že druhá strana bude plnit řádně své závazky, jsou tzv. zajišťovací prostředky. Mezi ty nejčastěji používané a výslovně upravené v občanském zákoníku lze zařadit následující:

- **Smluvní pokuta**, nazývaná též jako „paušalizovaná náhrada škody“, představuje povinnost druhé strany uhradit výslovně vymezenou částku v případě, kdy druhá strana nedodrží povinnost ve smlouvě specifikovanou (např. druhá strana nedodrží povinnost mlčenlivosti, uvede nepravdivé prohlášení, nesplní povinnost ze smlouvy vyplývající, apod.). Smluvní pokuta nemusí mít dle nové právní úpravy písemnou formu, z důvodu prokázání její existence však písemné znění doporučujeme. Ujednáním smluvní pokuty ztrácí věřitel ze zákona (§ 2050 o. z.) právo na náhradu škody, v zájmu věřitele je proto vždy uvedené ustanovení ve smlouvě vyloučit.
- **Ručení**, čímž se rozumí jednostranné obligatorně písemné prohlášení ručitele vůči věřiteli, že ho uspokojí, jestliže dlužník nesplní svůj dluh. Pokud však dlužník svůj dluh vůči věřiteli uzná, je toto uznání účinné vůči ručiteli jen tehdy, pokud s tím vysloví souhlas.
- **Finanční záruka** - vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

- **Uznání dluhu** – pokud osoba písemným prohlášením uzná svůj dluh co do důvodu a výše, má se za to, že dluh v době uznání trvá. Uvedené pravidlo však neplatí v případě, je-li pohledávka věřitele promlčena. V praxi je třeba vždy řádně vymezit právní důvod vzniku dluhu, aby poté nevznikaly pochybnosti, jaký dluh dlužník skutečně uznal.
- **Blankosměnka** – jedná se o cenný papír, ke kterému dává dlužník zpravidla vyplňovací právo věřiteli pro případ, že nebude řádně plnit své závazky.
- **Zástavní právo** představuje zajišťovací institut s vysokou mírou jistoty, kdy dlužník sepíše s věřitelem zástavní smlouvu, na základě které se bude moci věřitel uspokojit se z výtěžku zpeněžením zástavy do ujednané výše, a není-li tato ujednána, do výše pohledávky s příslušenstvím ke dni zpeněžení zástavy.

Kdo je oprávněn jednat za společnost

I ta nejlépe sepsaná smlouva ztrácí na své platnosti a účinnosti, pokud bude podepsána osobou, která není oprávněna zastupovat podnikatelský subjekt. Proto je vždy důležitá kontrola identity druhé smluvní strany, zda jí skutečně náleží právo podepisovat smlouvy či vyjednávat podmínky kontraktu se smluvními partnery.

Oprávnění jednat za právnickou osobu

Oprávnění jednat ve všech záležitostech za právnickou osobu náleží v první řadě statutárnímu orgánu společnosti. Informace, kdo je statutárním orgánem, vyplývá z obchodního rejstříku, stejně tak jako skutečnost, zda je oprávněn člen statutárního orgánu jednat samostatně či pouze společně s dalším členem.

Kromě statutárního orgánu mají právo zastupovat společnost též její zaměstnanci, a to v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich pracovnímu zařazení nebo funkci. Omezit takové oprávnění lze vnitřním předpisem společnosti, tento má však účinky vůči třetím osobám pouze v případě, byl-li jim znám.

Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě, jen pokud se právní jednání týká předmětu činnosti právnické osoby, a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

V případě zrušení právnické osoby likvidací vykonává funkci statutárního orgánu likvidátor.

V jednotlivostech je oprávněn statutární orgán udělit plnou moc další osobě k vyřízení konkrétních záležitostí. V takovém případě však zůstává statutárnímu orgánu odpovědnost za výběr osoby zmocněné.

Oprávnění jednat za podnikatele fyzickou osobu

V případě podnikatele fyzické osoby jedná tato fyzická osoba osobně anebo prostřednictvím svého zástupce, který je k jednání zplnomocněn. V případě, kdy

osoba samostatně výdělečně činná nemá potřebné vzdělání, praxi nebo odborné zkoušky pro vázanou nebo řemeslnou živnost, je povinna zajistit si tzv. odpovědného zástupce dle ustanovení § 11 živ. z.. Odpovědným zástupcem je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů, přičemž je vázána k podnikateli smluvním vztahem.

V obou výše uvedených případech dále platí, že pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Podnikatele také zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna.

Prokura

Prokura představuje zvláštní typ zmocnění, kterým podnikatel, který je zapsán v obchodním rejstříku, zmocňuje prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Prokurista i přes svoje rozsáhlé pravomoce není oprávněn zcizovat a zatěžovat nemovitosti, není-li tak výslovně dohodnuto. Dále je třeba zdůraznit, že omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i kdyby bylo zveřejněno. Udělená prokura je účinná zápisem do obchodního rejstříku, přičemž za společnost pak prokurista vystupuje tak, že k firmě připojí informaci o prokuře a podepíše se.

Lustrace obchodního partnera:

Jak jsme již poznamenali v předchozí podkapitole, považujeme za důležité věnovat pozornost výběru obchodního partnera a doporučujeme si vždy ověřit, zda se jedná o spolehlivý a řádně fungující subjekt na českém trhu. K tomu nám mohou sloužit některé veřejně přístupné servery, podávající bližší informace o podnikatelích, např.:

– **obchodní rejstřík:** www.justice.cz

- jedná se o rejstřík vedený Ministerstvem spravedlnosti ČR, ze kterého vyplývá řada významných informací, mimo jiné kde má společnost sídlo, jaké je její identifikační číslo, u jakého soudu je zapsaná, kdo je jejím statutárním orgánem, jaký je základní kapitál společnosti atd. V obchodním rejstříku je také vždy uvedena skutečnost, že společnost se nachází v insolvenční.

– **administrativní registr ekonomických subjektů (ARES):** <http://www.info.mfcr.cz/ares/>

- jedná se o aplikaci Ministerstva financí ČR, které zpřístupňuje údaje o ekonomických subjektech, a to jak o obchodních společnostech, tak o osobách samostatně výdělečně činných.

- prostřednictvím této aplikace je možné zjistit, zda je či není ekonomický subjekt plátcem daně, popř. zda je zařazen mezi nespolehlivé plátce DPH či nikoliv. Některé subjekty na stránkách uvádí také svá čísla účtů.
 - stránky dále nabízejí odkaz na registr živnostenského podnikání, kde si můžete ověřit seznam živnostenských oprávnění podnikatelského subjektu anebo seznam ohlášených provozoven vč. jejich adres a identifikačních čísel.
- **nahlížení do katastru nemovitostí:** www.cuzk.cz
- uvedená stránka umožňuje nahlížení do katastru nemovitostí; můžete si tak najít stavbu, parcelu či jednotku a ověřit si, kdo je jejich vlastníkem, zda na předmětné nemovité věci váznou zástavní práva, věcná břemena či jiné právní závady, apod..
 - placeným přístupem lze zjistit i nemovité věci konkrétní osoby či společnosti, aniž byste měli k dispozici údaje o nemovité věci jako takové.
- **centrální evidence exekucí:** www.ceecr.cz
- centrální evidence exekucí (dále jen „CEE“) je veřejný seznam, který je veden, provozován a spravován Exekutorskou komorou České republiky. CEE umožňuje zjišťovat informace o konkrétních exekučních řízeních, zjišťovat, zda byla na konkrétní subjekt nařízena exekuce podle exekučního řádu, který soudní exekutor byl pověřen provedením exekuce, o jakou vymáhanou povinnost se jedná, kdy byla exekuce nařízena, zda byla pravomocně odložena či zastavena, atd..
 - k přístupu do předmětného seznamu je třeba se registrovat, následně prováděné lustrace jsou potom zpoplatněny.
- **portál veřejné správy:** www.gov.cz
- uvedený portál poskytuje všeobecné informace pro podnikatele a živnostníky, prostřednictvím kterého lze vyhledat konkrétní znění zákona, informaci ohledně datových schránek, povinně zveřejněné informace, atd..
- **vyhledávání v Rejstříku ochranných známek Úřadu průmyslového vlastnictví ČR:** <http://upv.cz/cs.html>
- webová stránka úřadu průmyslového vlastnictví umožňuje online přístup k databázím průmyslových vzorů, patentů a užitných vzorů, ochranných známek platných v České republice a databázi označení původu a zeměpisných označení.
 - kromě přístupu k databázím jsou na stránkách umístěny formuláře a informace k jejich vyplnění, odkazy na související právní předpisy, ceníky, apod..

– **Madrid Express Database:** <http://www.wipo.int/romarin/>

- prostřednictvím uvedené stránky máte možnost vyhledávat v databázi ochranných známek zapsaných mezinárodně podle Madridské úmluvy a Protokolu k ní.
- databáze obsahuje více než 43 milionů záznamů o registrovaných patentech a více než 15 milionů záznamů o obchodních známkách.

3. Podnikání B 2 C

Právní úprava podnikání B 2 C (neboli podnikání mezi podnikatelem a spotřebitelem) nabírá stále na větším významu a je jí věnován prostor nejenom v českém právním prostředí, nýbrž (zejména) na poli evropské legislativy. Český zákonodárce navazuje na komunitární úpravu v oblasti ochrany spotřebitele, a to především prostřednictvím transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů. Spolu s přijetím nového občanského zákoníku dochází mimo jiné k rozšíření povinností na straně podnikatelů, zejména v oblasti spotřebitelských smluv uzavíraných mimo prostory obvyklé k podnikání a smluv distančních.

Obecná právní úprava ochrany spotřebitele v novém občanském zákoníku

Právní úprava věnující se právům spotřebitele je začleněna do části čtvrté (relativní závazková práva), dílu čtvrtého (ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem), v ustanoveních §§ 1810 – 1867 o.z.. Kromě uvedených ustanovení občanský zákoník v ustanovení § 419 definuje spotřebitele *jako každého člověka, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním tak jedná*. Jak z definice vyplývá, spotřebitelem může být pouze fyzická, nikoli osoba právnická. V kontextu občanského zákoníku však může být právnická osoba chráněna proti silnějším podnikatelským subjektům v konkrétním případě jako slabší strana, byť spotřebitelem není.

Oproti tomu občanský zákoník definuje v ustanovení § 420 o.z. osobu podnikatele jako toho, *kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku (odst. 1). Pro účely ochrany spotřebitele se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele (odst. 2).*

Výše uvedený odst. 2 představuje rozšíření definičního vymezení podnikatele pro účely vyšší ochrany spotřebitele. Ochrana spotřebitelů se nicméně promítá též do jiných ustanovení, např. § 1315 odst. 3 o. z. o zakázaných ujednáních v zástavních smlouvách, případně § 2090 odst. 2 o. z. v případě koupi movité věci anebo § 2169 odst. 3 o. z. zabývající se právy spotřebitele z vadného plnění.

Pojem spotřebitelské smlouvy jako takový občanský zákoník nedefinuje. K jejich vymezení je však třeba podotknout, že se nejedná o žádný zvláštní typ smlouvy. Spotřebitelskou smlouvou může být v zásadě kterýkoliv typ smlouvy i smlouva nepojmenovaná. Kritériem pro určení, zda se jedná o smlouvu spotřebitelskou či nikoliv je to, zda je tato smlouva uzavírána mezi spotřebitelem a podnikatelem.

Co se konkrétních povinností podnikatele v závazkovém vztahu se spotřebitelem týče, občanský zákoník ukládá zejména širokou informační povinnost (§ 1811 o. z.), na kterou musí podnikatel pamatovat v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy.

Podnikatel tak má povinnost v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy sdělit spotřebiteli následující:

- *svouji totožnost, popřípadě telefonní číslo nebo adresu pro doručování elektronické pošty nebo jiný kontaktní údaj,*
- *označení zboží nebo služby a popis jejich hlavních vlastností,*
- *cenu zboží nebo služby, případně způsob jejího výpočtu včetně všech daní a poplatků,*
- *způsob platby a způsob dodání nebo plnění,*
- *náklady na dodání, a pokud tyto náklady nelze stanovit předem, údaj, že mohou být dodatečně účtovány,*
- *údaje o právech vznikajících z vadného plnění, jakož i o právech ze záruky a další podmínky pro uplatňování těchto práv,*
- *údaj o době trvání závazku a podmínky ukončení závazku, má-li být smlouva uzavřena na dobu neurčitou,*
- *údaje o funkčnosti digitálního obsahu, včetně technických ochranných opatření, a*
- *údaje o součinnosti digitálního obsahu s hardwarem a softwarem, které jsou podnikateli známy nebo u nichž lze rozumně očekávat, že by mu mohly být známy.*

Občanský zákoník dále vymezuje ujednání, která se naopak ve spotřebitelských smlouvách objevit nesmí. Ohledně zakázaných ujednání ve spotřebitelských smlouvách se blíže zmiňujeme v průvodci podnikáním v rámci EU, výslovně jsou uvedena v ustanovení § 1814 o.z.. Významnými ustanoveními k ochraně spotřebitele jsou dále pak § 1812 odst. 1 o.z. , dle kterého *lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpriznivější*, a § 1818 o.z., který stanovuje, že v případech, kdy má spotřebitel právo odstoupit od smlouvy podle tohoto dílu o. z., nemusí uvádět, z jakého důvodu tak činí.

Uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory

Definici distančních smluv nalezneme v ustanovení § 1820 o. z. a jsou to takové smlouvy, při jejichž uzavírání používá podnikatel alespoň jeden komunikační prostředek, který umožňuje uzavřít smlouvu bez současné fyzické přítomnosti stran nebo směřuje-li takové jednání k uzavření smlouvy mimo prostor obvyklý pro podnikatelské podnikání. Uvedené kategorie smluv jsou nově upraveny společně v ustanovení § 1820 a následujících o.z.. Společnými prostředky ochrany spotřebitele pro tyto smlouvy je zvýšená informační povinnost podnikatele a nezaměnitelnost předmluvních informací.

Sjednoceny jsou také podmínky pro odstoupení od smlouvy, kdy lhůta pro odstoupení činí 14 dnů. Nebyl-li ale o možnosti odstoupení od smlouvy spotřebitel řádně poučen, může spotřebitel odstoupit od smlouvy do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení, stanovené v ustanovení § 1829 odst. 1 o.z.. Odstoupí-li spotřebitel od smlouvy, je podnikatel povinen mu vrátit všechny peněžní prostředky včetně nákladů na dodání zboží, které od něho na základě smlouvy přijal. Tato povinnost je vždy spojena s navrácením zboží podnikateli. Proti uvedenému postupu občanský zákoník uvádí v ust. § 1837 o.z. výjimky, od jakého typu smluv nemůže spotřebitel odstoupit.

Závěrem uvádíme pravidlo platící pro neobjednané plnění, dle kterého se na spotřebitele hledí jako na poctivého držitele v případě, kdy mu je dodáno podnikatelem zboží, které si neobjednal, ale ujal se ho. Spotřebitel v takovém případě není povinen zboží vracet ani ho jakkoli o této skutečnosti vyrozumět.

B) Průvodce pro podnikání v rámci EU

Vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004 došlo k významným změnám legislativního rámce, který určuje pravidla pro podnikání českých subjektů v jiných členských státech. Kromě řady českých právních předpisů je tak třeba brát v potaz normy práva evropského, zabývající se mimo jiné společnou obchodní politikou, pohybem pracovníků a služeb, smluvním právem členských států Evropské unie i řešením mezistátních sporů.

1. Obecný rámec smluv uzavíraných v rámci EU

Drtivá většina ekonomických transakcí je založena na smlouvách, přesto je právní úprava soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem v právu EU velmi kusá a nesystematická. Pokud jde o smluvní právo, tedy smlouvy uzavírané mezi podnikateli nebo mezi podnikateli a spotřebiteli, právo EU se zaměřuje jen na dílčí otázky (např. ochrana spotřebitele, otázky soutěžního práva, ochrana duševního vlastnictví apod.). Kromě dílčích otázek je ponecháno závazkové právo k úpravě národním legislativám.

1.1. Smluvní partner

Před uzavřením smlouvy s obchodním partnerem z jiného členského státu doporučujeme zajímat se o jeho společnost - jaká je výše jejího základního kapitálu, jak dlouho se vyskytuje na trhu, jaká je její obchodní pověst, zda není v úpadku či zda na ni nejsou vedené exekuce, apod. Důležité je také zjistit, zda konkrétní osoba, se kterou jednáte, je oprávněna zastupovat společnost při uzavírání smluv či řešení nových projektů. Pokud máte možnost, je dobré si ověřit též platební morálku obchodního partnera, zda již jednal s někým z České republiky, atd. Čím více informací získáte, tím lépe se pak můžete rozhodnout, zda budete pokračovat v jednání se zahraničním subjektem či od něj naopak upustíte.

1.2. Náležitosti smlouvy

První písemností, která se vám dostane od obchodního partnera do rukou, nebo naopak kterou vy odesíláte, bude nejčastěji nabídka. Nabídka tak představuje první závazný dokument, který bývá velmi často doplněn katalogy, vzorky, osvědčeními, referencemi, informacemi o společnosti, ale také všeobecnými smluvními podmínkami, apod. Nabídka by pak měla být obsahově dostatečně určitá na to, abyste mohli zvažovat její přijetí a uzavření konkrétního obchodu.

Pro uzavření konkrétní smlouvy považujeme za nejdůležitější dohodnout si jasně dodací a platební podmínky uskutečňovaného obchodu.

Dodací podmínky

Dodací podmínky vymezují zejména místo, způsob a okamžik předání zboží. Kromě toho upravují místo, způsob a okamžik přechodu vlastnického práva ke zboží a okamžik přechodu nákladů a rizik a další povinnosti smluvních stran (např. zajištění dopravy, pojištění, povinnost předložení určitých dokumentů, montáž, kontrola zboží).

Přesné vymezení práv a povinností stran při dodání zboží může zabránit mnoha neshodám a následným sporům, proto je důležité domluvu konkrétních náležitostí nepodcenit a věnovat jí dostatečnou pozornost. Alternativu k úpravě dodacích podmínek pro jeden konkrétní obchod představují Mezinárodní pravidla INCOTERMS. Tato pravidla určují minimální povinnosti smluvních stran. Pokud si tak strany ujednají, mohou na ně ve smlouvě odkázat, domluvit si povinnosti širší anebo tyto smluvně doplnit dle potřeb obchodních stran.

Mezinárodní pravidla INCOTERMS

Mezinárodní pravidla INCOTERMS (International Commercial Terms) představují uznávaná oficiální pravidla pro výklad obchodních doložek vydávaných Mezinárodní obchodní komorou, usnadňující provádění mezinárodního obchodu. Nepředstavují však závaznou normu, kterou by se musely smluvní strany řídit. Proto musí být mezi prodávajícím a kupujícím výslovně sjednáno (např. ustanovením v kupní smlouvě), že se jejich smluvní vztah bude těmito pravidly řídit.

Doložky INCOTERMS specifikují především:

- způsob, místo a okamžik předání zboží kupujícím
- způsob, místo a okamžik přechodu výloh a rizik z prodávajícího na kupujícího
- další povinnosti stran při zajišťování dopravy, průvodních dokladů, kontroly, pojištění, celního odbavení, apod.

Je třeba podotknout, že doložky INCOTERMS neupravují okamžik přechodu vlastnictví, který je spíše spojen s platebními podmínkami nebo jiným smluvním ujednáním, ale řeší pouze přechod dispozičního práva k zásilce.

Aktuálně jsou platná pravidla INCOTERMS 2010 oproti předchozí verzi INCOTERMS 2000, které naleznete na internetové stránce www.incoterms2010.cz/.

Platební podmínky

Platební podmínky upravují místo, dobu a způsob úhrady kupní ceny kupujícím. Dále mohou stanovovat výši úroku, platební měnu a sankce v případě neplacení. Nastavení platebních podmínek přitom závisí na řadě faktorů, zejména na druhu a množství odebíraného zboží, vztahu s obchodním partnerem, finanční situaci společnosti, obchodních zvyklostech nebo na specifikách země, do které je zboží dodáváno.

V případě prvních zakázek, kdy nemáte zkušenosti s daným obchodním partnerem, je vhodné využít některou z forem plateb, která vám zajistí výplatu v případě řádného dodání zboží (např. dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso, akontace, apod.). Správné nastavení platebních podmínek vám dá jistotu při uzavírání prvních transakcí a poskytne záruku úhrady kupní ceny.

2. Podnikání on-line v rámci EU

V době rozvoje internetu se nabízí pro podnikatele kromě „klasického“ obchodování mezi subjekty využít též varianty podnikání na internetu. Tento způsob podnikání má řadu výhod, které jej oproti podnikání offline dělají flexibilnějším, levnějším a v řadě případů i efektivnějším.

Možnosti podnikání on-line jsou velmi široké a až na některé výjimky nejsou omezeny hranicemi státu. Záleží proto jen na vás a vašem podnikatelském záměru, jaké konkrétní činnosti se budete blíže věnovat. Nejčastějším modelem podnikání on-line je provozování internetového obchodu, tzv. e-shopu, proto se této problematice budeme věnovat blíže.

Internetový obchod

V případě realizování vašeho obchodního záměru prostřednictvím internetového obchodu se počáteční postup příliš neliší od běžného podnikání. Je třeba získat živnostenské oprávnění, popř. založit společnost, prostřednictvím které budete internetový obchod provozovat. Dále potom záleží již na konkrétním záměru podnikatele a na typu produktu, který budete na svých stránkách nabízet. Pokud provozovatel internetového obchodu počítá se zahraniční klientelou, je třeba tomuto přizpůsobit jazykové verze svých webových stránek. Kromě popisu stránek a zboží na nich nabízených doporučujeme uvádět v cizím jazyce i všeobecné obchodní podmínky, formuláře, kontakty, atd., aby koncový zákazník z jiné země měl možnost dostatečně se seznámit nejenom s produktem jako takovým, ale i s podmínkami jeho koupě. Vedle jazykové bariéry je třeba též překlenout bariéru měnovou, proto doporučujeme kromě ceny zboží v národní měně uvádět též cenu v měně EUR.

Provoz internetového obchodu se z pohledu práva, až na svá technická specifika, příliš neliší od provozu kamenného obchodu. Největší rozdíl mezi „kamenným“ a internetovým obchodováním leží ve způsobu uzavírání smluv, které jsou uzavírány tzv. distančním způsobem.

Pokud ale bude podnikatel provozovat obchod B2C, tedy se spotřebitelem, smluvní vztah bude zpravidla podléhat právu konečného spotřebitele. Jak již bylo psáno v kapitole I., právo EU upravuje pouze dílčí otázky závazkového práva, proto ve velké míře leží jejich úprava na národních legislativách. Podnikatel by si měl proto dobře rozmyslet, zda ovládá estonské, polské, maltské či jiné právo země, kam chce směřovat své zboží a nabízet je k prodeji. Nemělo by se například stát, že by podnikatel umožnil doručování zboží do země, kam je nechce prodávat – zákazníci z těchto zemí u něj pak

s největší pravděpodobností nebudou nakupovat a podnikatel bude ve své činnosti neúspěšný.

Pro případ, kdy smluvní vztah bude podléhat českému právu, je vhodným krokem při provozování e-shopů vytvoření tzv. všeobecných obchodních podmínek, ve kterých může dodavatel jako prodávající stanovit například podmínky a způsoby dodání zboží, zaplacení kupní ceny nebo postupy při reklamaci zboží, jelikož tyto otázky jsou regulovány v intencích práva národního. Každý provozovatel e-shopu však musí mít při jejich tvorbě na paměti, že právo EU i právo ČR poskytuje značnou ochranu spotřebitelům, kterou není možné bez dalšího obcházet.

Provozovatel internetového obchodu má také povinnost postupovat podle zvláštních právních předpisů upravujících ochranu osobních údajů zákazníků, se kterými bude nakládat. Zda je nutná registrace u Úřadu pro ochranu osobních údajů či nikoliv doporučujeme konzultovat s odborníkem, abyste zbytečně neporušovali zákon v případě, kdy tomu lze jednoduše předejít. V případě podnikání v zahraničí je třeba se právní úpravou ochrany osobních údajů zabývat v dané zemi.

Závěrem si dovoluujeme upozornit podnikatele, že i v případě provozování podnikání prostřednictvím internetu je třeba respektovat ustanovení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů.

Rizika podnikání on-line v EU

Internetové podnikání má přirozeně kromě řady výhod i své stinné stránky. Velmi často například svádí provoz internetových stránek k používání cizích textů, obrazového materiálu, fotek, videí, atd., přičemž takový postup je nelegálním z důvodu porušování autorských práv k předmětnému dílu. Proto doporučujeme si obrázky pro vaši internetovou stránku vždy zakoupit, v případě videí a článků vždy uvést zdroj, odkud provozovatel internetové stránky tyto čerpal.

Rizikový se může též zdát způsob obchodování vedený bez jakéhokoli faktického styku smluvních stran, a to obzvláště právě v případě přeshraničních obchodů. Z toho důvodu je velmi důležité správně nastavit všeobecné obchodní podmínky, prověřit zahraniční právní úpravy a zejména mechanismy platebních podmínek, způsobu reklamace a vrácení zboží, abyste minimalizovali případné ztráty a rizika.

3. Ochrana spotřebitele v rámci EU (obchod s koncovým zákazníkem)

Jelikož ochrana spotřebitele představuje jednu z priorit práva EU, je tomuto tématu věnována značná pozornost. Výchozí úpravu zde představuje řada směrnic, přičemž těmi nejvýznamnějšími jsou následující:

- směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. 12. 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, která byla dne

13. 6. 2014 nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25.10.2011 o právech spotřebitelů

- směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. 5. 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů, která byla nahrazena dne 13. 6. 2014 směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. 10. 2011 o právech spotřebitelů
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. 9. 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, ve znění pozdějších předpisů
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES ze dne 26. 10. 1994 o ochraně nabyvatelů ve vztahu některým aspektům smluv o nabytí práva k dočasnému užívání nemovitosti, která byla nahrazena dne 23. 2. 2009 směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. 1. 2009, o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení, dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a výměně.
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu

V souladu s výše uvedenými směrnicemi musí postupovat každý podnikatel, uzavírající smlouvu se spotřebitelem. Spotřebitelské smlouvy tedy nepředstavují zvláštní typ smlouvy, nýbrž se jedná o účelovou modifikaci běžných občanskoprávních smluv, kde je třeba reflektovat krom základních náležitostí daného typu smlouvy i specifika dané jejich charakterem – ochranou spotřebitele jako slabší strany.

Nepřípustná ujednání spotřebitelských smluv

Evropská unie zakotvila do svého právního řádu směrnicí Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Tato směrnice obsahuje přílohu s katalogem nepřipustných ujednání spotřebitelských smluv, která se nesmějí objevit v žádné smlouvě, uzavřené mezi podnikatelem a spotřebitelem (v opačném případě by byla ujednání neplatná). Cílem této směrnice je přitom sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem a sjednotit tak rámec ochrany spotřebitele při uzavírání smluv.

Výše uvedená směrnice byla zakotvena do našeho právního řádu nejprve v ust. § 56 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dne 1. 1. 2014 pak vešel v účinnost zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o.z.“), který nahradil předchozí zákoník a nově upravuje problematiku spotřebitelských smluv

v ustanovení § 1810 a násl.. Seznam ujednání, která se zvláště zakazují, je uveden v ust. § 1814 o.z. a jedná se o taková ujednání, která:

- a) *vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo náhradu újmy,*
- b) *spotřebitele zavazují plnit, zatímco podnikateli vznikne povinnost plnit podmínky závislé na jeho vůli,*
- c) *umožňují, aby podnikatel nevydal spotřebiteli, co mu spotřebitel vydal, i v případě, že spotřebitel smlouvu neuzavře či od ní odstoupí,*
- d) *zakládají podnikateli právo odstoupit od smlouvy bez důvodu, zatímco spotřebiteli nikoli,*
- e) *zakládají podnikateli právo vypovědět závazek bez důvodu hodného zvláštního zřetele bez přiměřené výpovědní doby,*
- f) *zavazují spotřebitele neodvolatelně k plnění za podmínek, s nimiž neměl možnost seznámit se před uzavřením smlouvy,*
- g) *dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran,*
- h) *odkládají určení ceny až na dobu plnění,*
- i) *umožňují podnikateli cenu zvýšit, aniž bude mít spotřebitel při podstatném zvýšení ceny právo odstoupit od smlouvy,*
- j) *zbavují spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný procesní prostředek či mu v uplatnění takového práva brání, nebo ukládají spotřebiteli povinnost uplatnit právo výlučně u rozhodčího soudu nebo rozhodce, který není vázán právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele,*
- k) *přenášejí na spotřebitele povinnost prokázat splnění povinnosti podnikatele, kterou mu ukládají ustanovení o smlouvě o finanční službě, nebo*
- l) *zbavují spotřebitele jeho práva určit, který závazek má být poskytnutým plněním přednostně uhrazen.*

V případě, že je do spotřebitelské smlouvy zařazeno některé z výše uvedených ujednání, není pro spotřebitele závazné a stává se absolutně neplatným. Nutno také uvést, že seznam nepředstavuje taxativní výčet ujednání, tudíž i jiná ustanovení smlouvy, která mohou být posouzena jako nepřiměřená, se stanou též neplatnými.

4. Rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy

I přes veškeré snahy smluvních partnerů plnit řádně své závazky může nastat situace, kdy bude třeba řešit spory vzniklé z jejich závazkového vztahu. Stěžejní dokument pro určení, jakým právem se v takových případech smluvní strany musí řídit (tzv. rozhodné právo), představuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „Řím I“). Předmětné nařízení tvoří souhrn jednotných kolizních pravidel přímo aplikovatelných v členských státech EU, která mají přednost před jejich vnitrostátní úpravou, a která řeší vybrané smluvní závazky v situacích, kde dochází ke kolizi práv různých států. Z členských států EU se přijímání tohoto nařízení neúčastní Dánsko a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné.

4.1. Volba rozhodného práva pro smluvní vztahy

Dle čl. 3 Nařízení Řím I se smlouva v první řadě řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část. Pokud všechny strany smluvního vztahu souhlasí, může se rozhodné právo kdykoli změnit.

Pokud je zvolené právo právem jiné země, než je země, která má ke smlouvě nejužší vazbu, je třeba ustanovení tohoto práva respektovat. Pokud se smlouva týká jednoho nebo více členských států, nesmí zvolené rozhodné právo, pokud se nejedná o právo členského státu, být v rozporu s právem EU.

Českým podnikatelským subjektům lze doporučit, aby si vždy před uzavřením smluvního vztahu s jiným subjektem, ať už tuzemským či zahraničním, dobře zvážily výhody a nevýhody sjednání si cizího práva jako práva rozhodného pro daný smluvní vztah, popř. se poradili s odborníkem. Bývá pravidlem, že s vidinou dobře fungujícího obchodu a z toho plynoucího zisku se kolikrát podcení důležitost ustanovení o rozhodném právu, což může v případě sporu přinést podnikateli značné komplikace v podobě vysokých nákladů na právní zastoupení v případě nutnosti vedení sporu dle neznámého právního řádu.

4.2. Absence ujednání o volbě rozhodného práva pro smluvní vztahy

Použitelné právo v případě absence volby upravuje čl. 4 odst. 1 Nařízení Řím I. Dle uvedeného odstavce jsou pravidla pro určení rozhodného práva při neexistenci volby práva následující:

- a) *smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště;*
- b) *smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště;*

- c) *smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, se řídí právem země, ve které se nemovitost nachází;*
- d) *bez ohledu na písmeno c) se nájem nemovitosti uzavřený pro dočasné soukromé užívání na dobu nejvýše šesti po sobě jdoucích měsíců řídí právem země, v níž má pronajímatel obvyklé bydliště, pokud je nájemce fyzickou osobou a pokud má své obvyklé bydliště ve stejné zemi;*
- e) *franšizová smlouva se řídí právem země, v níž má osoba, jíž je franšíza udělena, obvyklé bydliště;*
- f) *smlouva o distribuci se řídí právem země, v níž má distributor obvyklé bydliště;*
- g) *smlouva o koupi zboží v dražbě se řídí právem země, v níž se dražba koná, pokud takové místo lze určit;*
- h) *smlouva uzavíraná v rámci mnohostranného systému, který sdružuje nebo umožňuje sdružování početných zájmů třetích osob na nákupu či prodeji finančních nástrojů, jak je vymezeno v čl. 4 odst. 1 bodu 17 směrnice 2004/39/ES, v souladu s pevně stanovenými pravidly a který je řízen jednotným právem, se řídí tímto právem.*

Pokud se na smlouvu nevztahuje odstavce 1, nebo pokud by se na prvky smlouvy vztahovalo více než jedno z písmen a) až h) odstavce 1, řídí se smlouva právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště (čl. 4 odst. 2). Naopak vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 1 nebo 2, použije se právo této jiné země.

Není-li možné určit rozhodné právo podle výše uvedených pravidel, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena.

Nařízení Řím I pak obsahuje ve svých dalších odstavcích úpravu rozhodného práva speciálně pro smlouvy o přepravě, spotřebitelské smlouvy, pojistné smlouvy a individuální pracovní smlouvy.

5. Rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy

Kromě výše uvedených sporů mezi dvěma subjekty z různých států EU, které vyplývají ze smluvních závazkových vztahů, může dojít i k situaci, kdy vám svým jednáním smluvní partner způsobí škodu či se na vás bezdůvodně obohatí. V takovém případě se při kolizi právních řádů na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva použije nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen „Řím II“). Předmětné nařízení se použije ode dne 11. ledna 2009 ve všech členských státech kromě Dánska. Jeho cílem je harmonizace právních předpisů členských států

v případě kolize právních řádů. Právo určené na základě tohoto nařízení se tedy použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států.

5.1. Volba rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy

V souladu s čl. 14 Nařízení Řím II si strany mohou zvolit právo, kterým se bude jejich mimosmluvní závazkový vztah řídit. Do Nařízení Řím II bylo právo volby rozhodného práva vloženo v zájmu respektování zásady autonomie stran a posílení právní jistoty. Volbu práva mohou strany učinit buď dohodou, uzavřenou poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nebo dohodou svobodně sjednanou před tím, než došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a to v případě, že všichni účastníci jednají v rámci své podnikatelské činnosti. Volba práva přitom musí být výslovně vyjádřena nebo musí s dostatečnou určitostí vyplývat z okolností případu.

Jak z výše uvedeného vyplývá, pokud je účastníkem buď jedna osoba nejednající v rámci své podnikatelské činnosti, je dohoda sjednaná mezi stranami před vznikem škodné události vyloučena.

5.2. Absence ujednání o volbě rozhodného práva

Podle obecného pravidla vyjádřeného v čl. 4 Nařízení Řím II je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z občanských deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projevíly nepřímé následky této skutečnosti.

Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země. Pokud je občanský delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, použije se právo této jiné země. Takový vztah by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva.

Speciálnímu režimu pak podléhají mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají ze škody na životním prostředí, z odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, z nekalé soutěže a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž, z porušení práv duševního vlastnictví a v případě protestní akce v kolektivním vyjednávání.

Souvisí-li mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z bezdůvodného obohacení, včetně úhrady neexistujícího dluhu, s již existujícím vztahem mezi stranami, jako například smluvním vztahem nebo vztahem vyplývajícím z civilního deliktu, který úzce souvisí s tímto bezdůvodným obohacením, je rozhodným právem právo, kterým se řídí uvedený existující vztah.

Nemůže-li být rozhodné právo určeno na základě výše uvedeného pravidla a strany mají v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla k bezdůvodnému obohacení, obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země. Nemůže-li být rozhodné

právo určeno na základě těchto pravidel, je jím právo země, kde k bezdůvodnému obohacení došlo.

Dle stejného principu jako bezdůvodné obohacení se postupuje též v případě mimosmluvního závazkového vztahu, který vzniká z jednání bez příkazu a z předšmluvní odpovědnosti.

Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy podle tohoto nařízení se řídí zejména:

- základ a rozsah odpovědnosti, včetně určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání;
- důvody pro vyloučení odpovědnosti, omezení odpovědnosti a rozdělení odpovědnosti;
- určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění;
- opatření, která může soud přijmout v rozsahu své pravomoci podle procesního práva, aby zabránil vzniku nebo trvání škody na zdraví nebo na majetku anebo aby zajistil náhradu této škody;
- otázka, může-li dojít k převodu práva na uplatnění nároku na náhradu škody nebo odškodnění, včetně dědění;
- určení osob oprávněných k náhradě škody utrpěné jimi osobně;
- odpovědnost za jednání jiné osoby;
- způsob zániku závazku a pravidla o promlčení a prekluzi, včetně pravidel o počátku, přerušení a stavení běhu promlčecí doby nebo prekluzivních lhůt.

6. Příslušnost soudů ve sporech se zahraničním prvkem

Zatímco kapitola 4 a 5 se zabývala otázkou, jaké hmotné právo bude v případě kolize použito k řešení závazkového či mimo závazkového sporu, v této kapitole uvedeme pravidla, jakým způsobem se určí, v jaké zemi a u jakého soudu bude spor řešen. Pravidla upravující příslušnost soudů v občanských a obchodních věcech jsou dána v Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Brusel I“). Tato úprava znamená obrovský přínos pro podnikatele obchodující se zahraničními subjekty, neboť se velmi snadnou formou prostřednictvím pravidel stejných pro všechny země EU můžou domáhat svých práv i za hranicemi domovského státu. Nutno upozornit, že toto nařízení se nevztahuje na věci daňové, celní a správní.

Nařízení Brusel I čeká v nejbližší budoucnosti změna, kdy původní znění zveřejněné jako Nařízení (ES) č. 44/2001 se k 15. 1. 2015 zrušuje a místo něj se použije nové

Nařízení Brusel I zveřejněné jako nařízení (ES) č. 1215/2012 (text níže vychází již z nové právní úpravy Nařízení Brusel I).

6.1. Volba příslušnosti soudu

Bez ohledu na bydliště stran se mohou smluvní strany písemně dohodnout, že v již vzniklém nebo budoucím sporu z určitého právního vztahu má příslušnost soud nebo soudy některého členského státu, pokud tato dohoda není z hlediska své věcné platnosti podle práva tohoto členského státu neplatná. Předmětná dohoda může být i součástí smlouvy mezi stranami uzavřené, nezávislou na ostatních ustanoveních smlouvy. Platnost dohody o příslušnosti přitom nelze zpochybnit pouze z důvodu neplatnosti smlouvy.

6.2. Absence ujednání příslušnosti soudů ve sporech se zahraničním prvkem

Základní zásadou Nařízení Brusel I je, že příslušnost má členský stát EU, ve kterém má žalovaný bydliště, bez ohledu na jeho státní příslušnost. V případě právnických osob nebo firem se bydliště určuje podle země, kde mají své sídlo, ústředí nebo hlavní provozovnu. Místo bydliště se přitom určuje podle národního práva členského státu EU, v níž je záležitost podána k soudu.

Kromě výše uvedené základní zásady o příslušnosti může být osoba za určitých okolností žalována u soudů v jiné zemi EU. Nařízení uvádí oblasti příslušnosti, které mohou být stranami zvoleny jako alternativa k obecnému pravidlu bydliště (sídla) žalovaného. Tzv. zvláštní příslušnost soudů zahrnuje následující:

- *otázky týkající se smlouvy: obecně platí, že tyto případy budou projednávat soudy místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;*
- *ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*
- *jedná-li se o žalobu na náhradu škody nebo žalobu o uvedení do původního stavu vyvolanou jednáním, které je trestným činem, u soudu, u něhož byla podána obžaloba, je-li tento soud podle práva pro něj závazného oprávněn rozhodovat o občanskoprávních nárocích;*
- *v případech občanskoprávního řízení o navrácení kulturních statků z titulu vlastnictví podle čl. 1 bodu 1 směrnice 93/7/EHS, které zahájila osoba dožadující se práva na navrácení takového statku, u soudu místa, kde se nachází daný kulturní statek v okamžiku, kdy je věc předložena soudu;*
- *jedná-li se o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí;*
- *jedná-li se o spor proti zakladateli, členovi správní rady trustu nebo oprávněnému z trustu, který byl zřízen zákonem nebo písemným nebo*

písemně potvrzeným ústním právním úkonem, u soudu členského státu, v němž má trust sídlo

- *jedná-li se o spor o zaplacení odměny za záchranu nebo pomoc při záchraně nákladu nebo zboží, u soudu, v jehož působnosti tento náklad nebo zboží*
 - *byly zadrženy k zajištění této platby nebo*
 - *mohly být zadrženy k tomuto účelu, avšak byla složena jistota nebo bylo poskytnuto jiné zajištění*

za předpokladu, že se toto ustanovení použije pouze tehdy, pokud je tvrzeno, že žalovaný má práva k nákladu nebo zboží nebo tato práva měl v době poskytnutí pomoci nebo záchrany.

Bez ohledu na bydliště mají následující soudy výlučnou příslušnost pro řízení, jejichž předmětem jsou:

- *pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, soudy členského státu, v němž se nemovitost nachází,*
- *pro řízení, jejichž předmětem je nájem nemovitostí za účelem jejich dočasného soukromého užívání na dobu nejvýše šesti po sobě následujících měsíců jsou však příslušné i soudy toho členského státu, v němž má žalovaný bydliště, pokud je nájemcem fyzická osoba a pronajímatel i nájemce mají bydliště v témže členském státu.*
- *pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení fyzických nebo právnických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů, soudy členského státu, v němž má společnost, právnická osoba nebo sdružení sídlo. Při určení sídla postupuje soud podle pravidel mezinárodního práva soukromého.*
- *pro řízení, jejichž předmětem je platnost zápisů do veřejných rejstříků, soudy členského státu, v němž jsou tyto rejstříky vedeny.*
- *pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných obdobných práv, která vyžadují udělení nebo zápis, bez ohledu na to, zda je tato otázka uplatněna prostřednictvím žaloby, nebo námítky, soudy členského státu, v němž bylo požádáno o udělení nebo zápis nebo kdy byly uděleny nebo zapsány nebo platí za udělené nebo zapsané na základě právního aktu Unie nebo mezinárodní smlouvy.*
- *pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost evropského patentu uděleného členskému státu mají výlučnou příslušnost soudy tohoto členského státu, aniž je dotčena příslušnost Evropského patentového úřadu podle Úmluvy o udělování evropských patentů, podepsané v Mnichově dne 5. října 1973.*

– pro řízení, jejichž předmětem je výkon rozhodnutí, soudy členského státu, v němž byl nebo má být výkon rozhodnutí proveden.

Kromě výše uvedeného pak Nařízení Brusel I upravuje speciálně příslušnost ve věcech pojištění, spotřebitelských smluv a individuálních pracovních smluv.

Kromě výše uvedených principů existuje též možnost ve sporech se zahraničním prvkem volbu pravidel rozhodování doprovázet rozhodčí doložkou, tj. dohodou, ve které strany v případě vzniklého sporu „derogují“ rozhodovací pravomoc z obecných soudů na rozhodce (zvolený rozhodčí soud). Rozhodce má proti tradičním soudům často daleko lepší možnost odpoutat se od konkrétního právního řádu a opřít své rozhodování i o jiné soubory pravidel, popřípadě rozhodnout pouze na základě vlastní představy o spravedlivém řešení daného sporu. Rozhodčí doložka však musí obsahovat řadu obligatorních náležitostí, aby nebyla v případě sporu zpochybňována druhou stranou.

Zdroje

Monografie:

HAVLÍK, Richard. Ochrana spotřebitele v EU při obchodování po internetu. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, 156 s.

ONDŘEJ, Jan, Božena PLCHOVÁ, Josef ABRHÁM a Miroslav PULGRET. Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU. Praha: C.H.Beck, 2007, 366 s.

R. KROES, Quinten. E-Business Law of the European Union. Second Edition. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2010, 429 s.

VALDHANS, Jiří. Právní úprava mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem. Praha: C.H.Beck, 2012, 277 s.

VEČEŘA, Jiří. Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii. Praha: Leges, 2013, 266 s.

VOJÍK, Vladimír. Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 264 s.

E-zdroje:

RADOŠOVSKÝ, Petr. Rozhodné právo v závazkových vztazích z mezinárodního obchodu - kolizní normy obecně (Římská úmluva o právu použitelném na smluvní vztahy). E-právo.cz [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodne-pravo-v-zavazkovych-vztazich-z-mezinarodniho-obchodu-kolizni-normy-obecne-rimska-umluva-o-pravu-pouzitelnem-na-smluvni-vztahy-22499.html>

VALOVÁ, Iva. Volba práva ve světle předpisů EU. E-právo.cz [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/volba-prava-ve-svetle-predpisu-eu-87851.html>

Incoterms 2010. DSV - Global transport & logistik [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.dsv.cz/doprava-a-preprava/silnicni-doprava/incoterms/>

Internetové obchody z pohledu práva. In: [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Podnikam-jako/internetove-obchody-z-pohledu-prava.html>

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

http://europa.eu/index_cs.htm

<http://een.rhkbrno.cz/>

<http://www.enterprise-europe-network.cz>

<http://een.ec.europa.eu/>

<http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

<http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>

<http://europa.eu/youreurope/business/>

Předpisy:

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „Úmluva Řím I“)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném a účinném znění